

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 OSLO

Oslo, 30. apr. 2008

Vår ref. #175011/ED

Deres ref. 200800545-/KOE

NOU 2008:3 Sett under ett (Stjernø-utvalget) - NITO Studentenes høringssvar

Vi viser til høring på innstilling fra Stjernø-utvalget NOU 2008: 3 Sett under ett. Under følger NITO Studentenes høringssvar.

NITO Studentene er en studentorganisasjon for ingeniør-, bioingeniør- og teknologistudenter, og har ca. 7000 medlemmer fordelt på både bachelor- og masternivå. NITO Studentene er en del av NITO - Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon men har egne politiske programmer, og har en selvstendig behandling av politiske saker. NITO Studentenes høringssvar er godt forankret i organisasjonen, og har vært gjennom alle ledd. Det har vært behandlet i arbeidsutvalget, landsstyret og til slutt har det blitt gjort endelige vedtak på NITO Studentenes 4. ordinære landsmøte.

NITO Studentene slutter seg til situasjonsbeskrivelsen i utredningen, og er enige i at det er behov for noen strukturelle endringer for å få til en bedre samordning, dimensjonering og kvalitet i norsk høyere utdanning. Viktige prinsipper for NITO Studentene er at offentlig høyere utdanning skal være gratis og at det skal være mulig å studere på både heltid og deltid.

Når vi ser på høgskolesektoren deler vi oppfatningen av at mange spredte fagmiljø er en utfordring for kvalitet og samordning, og kanskje spesielt for profesjonsutdanningene. For ingeniørutdanningene har sviktende søkertall og lav gjennomføringsgrad over mer enn 10 år ført til mange svekkede miljø. Dersom man hadde hatt færre og sterkere ingeniørutdanninger ville vi i dag trolig hatt utdanninger med bedre kvalitet og større forutsetninger for å takle dagens utfordringer.

Kap 6 Institusjonsstruktur, kap 11 Små studiesteder, kap 12 Dimensjonering
NITO Studentene mener en sammenslåing av de norske høyere utdanningsinstitusjonene i den størrelsesorden utvalget foreslår, vil sørge for at vi igjen kan få satt fokus på primær oppgaven til institusjonene. Flere institusjoner har brukt for mye ressurser og hatt for mye fokus på ønsket om strukturendring. En sammenslåing vil føre til at vi igjen kan få den roen vi trenger til

videre utvikling av utdanningene. Ved sammenslåing av institusjoner mener NITO Studentene at fagsammenhørighet bør gå foran geografisk beliggenhet der dette er naturlig.

NITO Studentene deler utvalgets bekymring for en utvikling med for små fag- og studiemiljø og lav kvalitet på utdanningstilbudet og ser at det ofte er en kopling mellom lav kvalitet og lavt antall studenter. NITO Studentene mener det er behov for en gjennomgang av dimensjoneringen av utdanningene og støtter utvalgets forslag om at enkelte studiesteder bør legges ned.

Ved noen studiesteder er det for små fagmiljø innen enkelte fagområder. I noen tilfeller kan det likevel være viktig å bevare et fagmiljø, ved å vurdere samlokalisering med et tilsvarende miljø for å oppnå en større soliditet og samtidig bidra mer i en regional sammenheng.

NITO Studentene mener at etterspørselen fra studentene skal være styrende for den samlede kapasiteten av studieplasser i høyere utdanning. Det er imidlertid viktig at det er en nasjonal styring med utviklingen innen sentrale fagområder, slik at samfunnet får tilført den kompetansen som er nødvendig, og at ikke studenter i stor grad utdanner seg til arbeidsledighet. Her må en likevel ta høyde for svingende konjunkturer og regionale forskjeller.

Norge har et nasjonalt behov for å bygge opp kompetanse på enkelte smale og spissede fagområder, og det er viktig at slike satsninger og områder støttes av myndighetene. Samtidig er det viktig at andre institusjoner enn de det gjelder tar ansvar og støtter opp under disse utdanningene.

Kap 7 Styring og ledelse i universitets- og høyskolesektoren

NITO Studentene mener at institusjonene selv skal kunne velge den interne styrings- og ledelsesstrukturen. Vi mener at det vil være uheldig å avgrense løsninger som i dag fungerer, og tror institusjonene selv finner ut av hva som er best for den enkelte ut fra sine forhold. Uansett ser vi ingen grunn til at man ikke kan videreføre dagens ordninger.

NITO Studentene mener derfor at lovfesting av ekstern styreleder og låsing av styresammensetning mellom eksternt og internt flertall ikke er til det beste for utviklingen av høyere utdanning.

Kap 8 Kriterier for akkreditering som universitet

NITO Studentene mener at utvalgets forslag om å endre på akkrediteringskriteriene for å bli universitet, kan være aktuelt hvis det ikke blir gjennomført en sammenslåing til større institusjoner. Vår mening er videre at antall studenter som kriterium i så fall bør settes til 10.000, hvis antallet skal være styrende. Dette vil kunne bidra til at også eksisterende store institusjoner (med mer enn 5000 studenter) søker samarbeid og sammenslåing med mindre institusjoner.

I forhold til antall doktorgrader, mener NITO Studentene at én doktorgrad må være et minimumskrav for å oppnå akkreditering som universitet. I tillegg må det også foreligge krav til stabil produksjon av uteksaminerte kandidater over tid.

Kap 10 Finansieringssystemet for universiteter og høyskoler

NITO Studentene mener som tidligere nevnt at utvalget har en riktig beskrivelse av dagens situasjon, men vi tror at det innenfor finansiering må sees nøye på hvordan dette fungerer. Vi er ikke fornøyd med dagens system når vi ser på hvordan ingeniør- og bioingeniørutdanningen over tid er utsatt for en ressursmessig systemsvikt. Det er derfor nødvendig at Kunnskapsdepartementet går inn i dette, og ser på hva som kan gjøres.

Spesielt i forhold til finansiering av ingeniør- og bioingeniørutdanningen, bør den undervisningsbaserte komponenten justeres til en høyere kategori. Grunnet behov for sterk forankring i et ofte høyteknologisk og moderne arbeidsliv, er utstyrsbehovet for ingeniørutdanningen svært stort, oppgraderingsbehovet stort og vi må derfor sikre at norsk ingeniørutdanning finansieres minimum som våre naboland. Fremover støtter vi innføring av motivasjonspraksis, som også er forslått innført i regjeringens tiltaksplan for rekruttering til realfag, og dette vil føre til økte kostnader.

Resultatbasert finansiering har noen utilsiktede svakheter, og vi mener spesielt at det er lite forutsigbart. Dette ønsker vi at det gjøres noe med, og vi støtter derfor forslaget om avtaler mellom institusjonene og departementet. Det er likevel noen svakheter, og dette kan føre til at vi bare forskyver problemet, så her må departementet se på hva som kan øke forutsigbarheten ytterligere.

NITO Studentene ønsker at det tas i bruk strategiske bevilgninger i større grad, da vi mener dette er et godt tiltak i forbindelse med finansiering av høyere utdanning. For utdanninger som har behov for et tilleggsloft, for eksempel på grunn av store oppgraderingsbehov og utskiftninger av utstyr, ville slike strategiske bevilgninger være en mulig løsning.

Kap 13 Universitet på internasjonalt nivå?

NITO Studentene mener det ikke bør gis ekstra ressurser til ett universitet for å heve dette opp på nivå med de aller beste universitetene i verden. All høyere utdanning i Norge skal være av god internasjonal kvalitet. Innenfor enkelte fagområder hvor Norge ligger langt fremme er det derimot naturlig å fortsette med ekstra satsing også fremover.

Kap 14 Styrking av profesjonsutdanningene i høyskolene

NITO Studentene mener profesjonsutdanningene må bevares praktisk rettet. Om utvalgets forslag til strukturendringer gjennomføres vil rammeplanene fortsatt være viktige styringsdokumenter under og etter denne prosessen. Historisk sett har rammeplaner vært viktige instrumenter for å sikre et felles kvalitetsnivå og identitetsbegrep for en rekke profesjonsutdanninger, og vi mener at dette bildet ikke har forandret seg. Rammeplanene har en svært viktig rolle, og for Norge i en globalisert verden har dette styrket seg. I en europeisk sammenheng er også rammeplanene et særdeles viktig instrument og kan være et utgangspunkt for arbeidet med kvalifikasjonsrammeverk. Ser man globalt på det, er likevel rammeplanene noe man bør styrke og videreutvikle for å sikre en god beskrivelse av våre utdanninger og den egenarten de er fundert på.

NITO Studentene mener at dagens profesjonsutdanninger på bachelor-nivå har en svært god forankring i offentlige og private virksomheters behov for kompetanse. Uansett struktur og styring av fremtidens institusjoner, må det derfor fortsatt sikres at korte profesjonsrettede utdanninger har en selvstendig funksjon og ikke utvikles for å være del av en lengre akademisk grad.

Kap 15 Sentre for fremragende undervisning

NITO Studentene støtter utvalgets forslag om å opprette sentre for fremragende undervisning, og herunder også en økt satsing på profesjonsutdanningene. Vi tror dette tiltaket kan være viktig for å fremheve de gode eksemplene som allerede finnes. Når det gjelder profesjonsutdanningene er vi bekymret for at noe av det praktiske elementet kan forsvinne, og vi ønsker derfor at disse sentrene skal styrke også dette.

Kap 16 Universitetene og høyskolenes regionale betydning

I utvalgets rapport hevdes det at ingeniørutdanningene ikke har en så sterk betydning for regional utvikling som tiltenkt. Det er mulig i noen tilfeller, men dette er ikke en generell beskrivelse som vi kjenner oss igjen i. Vi er kjent med at ingeniørutdanningene kunne vært mer aktive i egen region, men dette har absolutt også sammenheng med det handlingsrommet de i dag har både økonomisk og faglig. Den dårlige rekrutteringen har over en del år vært en medvirkende årsak til at man ikke har fått til alt en ønsker, og dette har vært uheldig også i en regional sammenheng. Redusert produksjon av ingeniørkompetanse vil alltid føre til en svak regional utvikling. Likevel mener vi at dagens situasjon krever større grad av lokalt og regionalt samarbeid også om utdanning. Vårt syn er uansett at kvalitet i utdanningen må gå foran, og så må regionene være aktive samarbeidspartnere slik at vi også i framtiden har tilstrekkelig kompetanse.

I forhold til universitetenes og høyskolenes regionale betydning, finnes det flere gode eksempler på at ingeniørutdanningene gjennom nyetablerte samarbeid om praksis skaper utvikling i regionens bedrifter. Vice versa er også næringslivets støtte og samarbeid med omkringliggende utdanningsinstitusjoner et element som er viktig å ta med seg. Det er lovfestet at universitetene og høyskolene skal bidra til regional utvikling, men dette fordrer at også regionens bedrifter og virksomheter er villige til å bidra på dette området. NITO Studentene ser svært positivt på regionalt samarbeid med bedrifter og virksomheter, og mener at dette er nødvendig i arbeidet med å få på plass varige praksisordninger i ingeniør- og teknologiutdanningene. Et eksempel på slikt samarbeid er Høgskolen i Gjøviks samarbeid med bedriftene i Raufoss-regionen.

NITO Studentene ser frem til arbeidet med å øke både høyskolenes og universitetenes regionale betydning. I dette perspektivet mener NITO Studentene at innføring av incentiver for samarbeid med bedrifter og virksomheter er et viktig tiltak for å heve kvaliteten og relevansen i norsk høyere utdanning.

Kap 17 Internasjonalisering i høyere utdanning

Arbeidsmarkedet blir stadig mer internasjonalisert. Flyten av varer, tjenester og arbeidskraft er stor, spesielt innenfor teknologi. Flere store norske bedrifter har gått over til å bruke engelsk som arbeidsspråk, også på de avdelingene som ligger i Norge. NITO Studentene mener det er viktig at utdanningen møter behovet for denne kompetansen. Økt bruk av engelsk som undervisningsspråk i teknologifag vil være et tiltak som sørger for at studentene blir kjent med de fagtermene som brukes i arbeidslivet, og at de snakker samme språk som ingeniørene de møter når de er ferdig uteksaminert.

NITO Studentene er opptatt av at utveksling skal være en mulighet for alle studenter som ønsker dette. De studentene som tar deler av sin grad ved en institusjon i utlandet må på

forhånd få godkjent dette oppholdet av den hjemlige utdanningsinstitusjonen. Samtidig må de norske utdanningsinstitusjonene tilrettelegge bedre for at studentene kan ha slike ordninger uten at det går på bekostning av graden de tar.

NITO Studentene mener at de norske institusjonene som tilbyr høyere utdanning, i større grad må anerkjenne emner som er fullført ved tilsvarende utenlandske utdanningsinstitusjoner. Kunnskapsdepartementets og NOKUTs arbeid med generell godkjenning av utenlandske utdanningsinstitusjoner og den faglige godkjenningen ved norske institusjoner, må bidra til at færre norske utvekslingsstudenter må ta opp igjen fag som allerede er fullført ved en utdanningsinstitusjon i utlandet.

NITO Studentene ønsker at studenter på attføring må få samme rettigheter og muligheter som andre studenter i forhold til alle deler av utdanningen både nasjonalt og internasjonalt.

Vi ser frem til den varslede Stortingsmeldingen om internasjonalisering, og vil gi flere og utdypende innspill til denne.

Kap 19 Situasjonen for funksjonshemmede i høyere utdanning

NITO Studentene mener det skal være lik rett til utdanning. Universell utforming av lokalene til utdanningsinstitusjonene må være slik at det ikke er til hinder for personer med funksjonshemming uansett art. Spesielt må man være dette bevisst når man tar i bruk nye læringsmetoder eller verktøy.

Vi er opptatt av at alle skal ha en lik rett til økonomiske støtteordninger uavhengig av hvor, nasjonalt eller internasjonalt, en ønsker å studere. Det må i større grad legges til rette for at økonomi ikke skal være avgjørende for hvor funksjonshemmede og -friske skal ta høyere utdanning.

Kap 20 Likestilling

NITO Studentene er bekymret for den skjeve kjønnsfordelingen innenfor flere studier, og spesielt innenfor profesjonsutdanningene. Dette har en lang historie, men vi mener det har vært gjort for lite for å utjevne disse forskjellene. NITO Studentene mener at departementet må videreføre arbeidet med å øke kvinneandelen i de ingeniørfagene som er mannsdominerte, og arbeidet med å motivere til utdanningsvalg som motvirker den skjeve kjønnsfordelingen generelt. En bedret kjønnsbalanse blant studentene vil motvirke det kjønnsdelte arbeidsmarkedet i Norge.

NITO Studentene støtter at det skal være åpent for å ta i bruk virkemidler som moderat kjønnskvoltering for å oppnå en bedre kjønnsbalanse blant professorer.

Med vennlig hilsen

NITO Studentene v/
Pål Espen Bondestad
leder